

מה זה ירוק בחוץ ושחור בפנים?

עד כמה אותנטית המהפכה הירוקה בארצנו הקטנטונת,
מהם תנאי היסוד ליצירתה ואיך היה צריך לעשות זאת - על אמת...

מאת שפי שפס

מה הם תנאי היסוד ליצירת עולם ירוק יותר?

ערכיות - לחיות בעולם ירוק זו תפישה ערכית, ולא כלכלית. האמונה השלמה שעלינו לעשות הכול על מנת לשמור על חיי האדם ובריאותו, לא רק שלנו אלא גם של זולתנו, שעלינו לדאוג לכלל ולא רק לכיסנו, שבנוסף ל"אכול ושתה כי מחר נמות" יש לנו אחריות כלפי הדורות הבאים אחרינו, שאנו אחראים לעולם החי, הצומח והדומם גם אם אלה לא מגיעים להצביע בקלפי - כל אלה הם עניינים שבלב, המצריכים חינוך והפנמה אמיתית. זהו היסוד שעליו עומד הכול, ובלעדיו יתמוטט מגדל התנאים הנוספים שנבנה עליו. ישראל לוקה בערכיות ובחינוך לערכיות באופן חמור, וסוגדת לערכים חומריים.

הסכנה הגדולה ביותר לקיומה של מדינת ישראל אינה מולקולות הגרעין האיראני, אלא התנפצותן לרסיסים של המנהיגות והערכיות. מול סכנה זו, מתגמד נושא איכות הסביבה ונדחק לקרן זווית

בזמן האחרון, כולם מדברים על איכות הסביבה. לפתע רוחשים הישראלים כבוד מדומה לשומרי הכדור. אפילו הפוליטיקאים הבינו שכדאי להם לעלות על הגל הירוק. אז מה זה ירוק בחוץ ושחור בפנים? חזות "מדיניות" איכות הסביבה בישראל, המנסה להיראות ירוקה, אך ממשיכה להשחיר, להרוס ולזהם את הסביבה.

הפסימיות והציניות שלי כלפי נושא איכות הסביבה בישראל נובעות מכך, שאין מתקיים אצלנו אפילו תנאי יסוד אחד היכול להבטיח התפתחות חיובית של הנושא. כדאי להבין שבעולם המודרני והמתועש שבו אנו חיים כיום, בחירה ירוקה איננה הבחירה הטבעית. נהפוך הוא. אם לא נעשה דבר, הפגיעה באיכות הסביבה רק תלך ותגבר. יש צורך ליצור תנאי נגד יזומים, שיעצרו וישנו את המהלך הטבעי של הכלכלה. תנאים אלה, לדעתי, לא קיימים בישראל בהווה, וספק רב אם יתפתחו גם בעתיד.

המשך בעמוד 8 <<<]

מאפשרת להעמיד לדין ולהעניש את אותם הגורמים המתעלמים מאיכות הסביבה. כמו כל דבר, יש לתכנן את החקיקה בחוכמה, כך שלא תגזור גזרות שהציבור אינו יכול לעמוד בהן ושישניאו עליו את הנושא. ובהמשך לחקיקה, כמובן, יש צורך בבניית גופי פיקוח ואכיפה יעילים, שיוודאו כי החוק לא רק נרשם, אלא גם מבוצע. התבוננות בתהליך החקיקה בישראל, במצב בתי המשפט וביכולת גורמי אכיפת החוק במדינה, אינה מותירה מקום לאופטימיות בתחום.

ארגוני צרכנים - ארגוני צרכנים חזקים יכולים לתרום תרומה חלקית לטובת הנושא. בל נשלה את עצמנו - הדברים החשובים בתחום גדולים מדי על כל ארגון צרכנים, יהיה חזק ככול שיהיה. מה יעילו ארגוני צרכנים אם הם התיכון מזוהם, אם הכינרת מפרפרת מעל ומתחת לקו האדום, אם רעלים מחלחלים לקרקע ולמי התהום, אם האוויר מחניק ומזג האוויר משתגע? האם נפסיק לקנות דירות בגלל שמפעלי המתכת והמלט מזהמים? האם לא נתדלק את המכונית בגלל שבתי הזיקוק מלכלכים? ובכל זאת, לא נקל ראש בתרומתם האפשרית של ארגוני צרכנים בתחום הקמעונאי הנוגע ישירות בלקוח. גם בתחום זה המודעות הצרכנית בישראל היא מן הירודות בעולם המערבי. הצרכנות הישראלית מתבטאת בצרכנות פופוליסטית בתקשורת ובתביעות ייצוגיות, שברוב המקרים המניע שלהן הוא כסף ופרסום, ובינן לבין דאגה לאיכות הסביבה אין ולא כלום.

אז מה זה ירוק בחוץ ושחור בפנים?

הנה החזון לשנת 2025. זה לא רחוק, זה יגיע במהרה. בישראל יחיו 12 מיליון תושבים. בהנחה שהגבולות הגיאוגרפיים יישארו כמו היום, יתקיים רצף של בנייה צפופה מחיפה לאשקלון. גם הגליל יהיה צפוף ביותר. הנגב יהפוך לאזור הפסולת הגדול של המדינה. תהיה לנו רכבת קלה ונשימה כבדה. נייבא מים מותפלים ממפעלים בחו"ל, המייצרים בשיטה שהומצאה בישראל. ההיי-טק הישראלי ימשיך להדהים את העולם במיזמים חדשניים בתחום איכות הסביבה, שיישמו בחו"ל ויכניסו ליזמים כסף רב. ואנחנו, האזרחים הקטנים, נמשיך למחזר נייר ובקבוקי פלסטיק במיכלי איסוף שכונתיים, נשלם הון על רפואה פרטית בתקווה שתציל את חיינו ונאכל מזון מהונדס, תפל אך נקי. ויהיה בטח נשיא שימשיך להטיף לשלום אזורי ולכלכלה ירוקה [■]

הכותב הוא מומחה בכיר לפסיכולוגיה קלינית וארגונית sheffysh@netvision.net.il

תקציבים נדרשים ברמה העירונית והארצית על מנת לפתח תשתיות חיוניות לשמירה ולשיפור איכות הסביבה. ניקוי אזורים מפסולת רעילה, בניית תשתיות להובלה ולטיהור מי שופכין, מציאת פתרונות תחבורה מזהמים פחות, חידוש תשתיות ישנות - כל אלה דוגמאות מייצגות הדורשות תקציבים גדולים. במפת התקציב של מדינת ישראל והרשויות המקומיות נמצא הנושא אי-שם בסוף הרשימה. בנוסף, לאור העובדה שהרשויות אינן יכולות להיות מעורבות בכל מקום, יש צורך במדיניות היוצרת יתרון וכדאיות כלכלית לעסקים ולמפעלים השומרים על איכות הסביבה. לשמור על איכות הסביבה עולה הרבה יותר כסף מאשר לזהם. אם לא יוחלט על מדיניות המעודדת שמירה על איכות הסביבה על ידי מענקים, הלוואות נוחות או הקלות במיסוי - יכריע הנטל הכלכלי גם את מעט הצדיקים.

חקיקה ופיקוח - בנוסף לכל האמור לעיל, יש צורך גם בחקיקה ובפיקוח. לא הכול ניתן להניח לרצון הטוב ולכוחות השוק. יש דברים שצריך ליצור באמצעות חקיקה, ויש דברים קיימים שיש לעגן בחקיקה כדי לוודא את קיומם לאורך זמן. החקיקה

לשמור על איכות הסביבה עולה הרבה יותר כסף מאשר לזהם. אם לא יוחלט על מדיניות המעודדת שמירה על איכות הסביבה על ידי מענקים, הלוואות נוחות או הקלות במיסוי - יכריע הנטל הכלכלי גם את מעט הצדיקים

לפני מספר שבועות ביקר בישראל רוברט קיוסאקי, מחבר רב-המכר אבא עשיר אבא עני. הגורו התורן של הישראלים חיך בשיני החרסינה שלו אל כל הסוגים לו, והודיע שהגיע הזמן לבטל בבתי הספר שיעורים כמו היסטוריה ואזרחות, ובמקומם ללמד את הילדים את הנושא החשוב באמת - לעשות כסף. כמה מתאים לאקלים הפוליטי והחברתי השורר כיום בישראל, שבו נראה היעדר הערכיות כרוני וחסר תקנה.

מנהיגות - גם אם יש ליחיד מקום חשוב בתרומה לעולם ירוק יותר, הנושא גדול ורחב מכדי שהתנגיטות היחיד תשפיע עליו משמעותית. לשם כך נדרשת פעילות של הכלל ברמת העיר, המדינה ואפילו העולם - בנושאים מסוימים. על מנת לחולל ולנהל שינוי כזה דרושה מנהיגות, ובתחום זה לא די במנהיגות חברתית, אלא יש צורך במנהיגות פוליטית וכלכלית. תפקיד המנהיגות הוא לא רק להוביל את הנושא אידיאולוגית, אלא גם לתכנן ולנהל אותו בפועל, לתאם אותו ולאפשר את התנאים הפיזיים והכלכליים המורכבים למימושו. בימים אלה, אין מלך בישראל. גם נביא וכהן אין. הסכנה הגדולה ביותר לקיומה של מדינת ישראל אינה מולקולות הגרעין האיראני, אלא התנפצותן לרסיסים של המנהיגות והערכיות. מול סכנה זו מתגמד נושא איכות הסביבה ונדחק לקרן זוית.

תקציב וכדאיות כלכלית - עם כל הכבוד הראוי לערכיות ולמנהיגות, כדי לחולל שינויים בתחום איכות הסביבה נדרשים גם תקציבים משמעותיים.

צילום: בלומברג ויז

